Ecolebooks.com

JINA ……………………………………………………………NAMBARI: …………

SAHIHI: …………………………………………. TAREHE: ………………..

102/2

UFAHAMU, UFUPISHO, SARUFI NA MATUMIZI YA LUGHA NA ISIMU JAMII

MUDA: SAA $2^1/_2$

HATI YA KUHITIMU ELIMU YA SEKONDARI KENYA

KIDATO CHA NNE

MAAGIZO

Andika jina na nambari yako kwenye nafasi ulizoachiwa hapo juu.
Tia sahihi yako kisha uandike tarehe ya mtihani.
Jibu maswali yote
Andika majibu yako katika nafasi zilizoachwa wazi.
Majibu yako yaandikwe kwa kugha ya Kiswahili

KWA MATUMIZI YA MTAHINI PEKEE

SWALI	ALAMA	TUZO
1	15	
2	15	
3	40	
4	10	
JUMLA	80	

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

1. UFAHAMU: (alama 15)

Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali

Mageuzi yanayotarajiwa katika idara ya polisi nchini yameanza **kubisha hodi** baada ya kuzinduliwa kwa mtaala mpya wa kutoa mafunzo kwa maafisa wa polisi.

Mtaala huo uliozinduliwa rasmi na Waziri wa Usalama wa ndani Prof. George Saitoti Jumatatu iliyopita, unalenga kuimarisha utendakazi katika kikosi ambacho kwa muda mrefu kimelaumiwa kwa <u>kukolewa</u> ufisadi na uvunjaji wa haki za kimsingi.

Akihutubu katika hafla ya kuzindua mtaala huo iliyofanyika katika makao makuu ya shirika la ndege nchini mtaani Embakasi, Nairobi, Jumatatu iliyopita, Waziri Saitoti alisema, kuzinduliwa kwa mtaala huo kuliashiria mwanzo wa mageuzi makubwa yanayonuiwa kukipatia kikosi hicho sura mpya.

"Nyakati zimebadilika na tutawapa maafisa wa polisi mafunzo mapya. Tunataka kuunda kikosi imara chenye nidhamu na kinachoheshimu haki za kibindamu. Tunataka kuwa na kikosi kinachoakisi sura ya karne hii na kinachoafikia hadhi ya kimataifa," Waziri Saitoti alisema.

Mtaala huo mpya wa kutoa mafunzo kwa maafisa wa polisi ni matunda ya jopo lililoteuliwa na Rais mwaka wa 2003 kutathmini mageuzi katika kikosi hicho. Uliandaliwa na taasisi ya elimu nchini ikishirikiana na wanafunzi kutoka chuo cha mafunzo ya polisi cha Kiganjo kwa usaidizi wa wataalamu wa masuala ya usalama kutoka Uswizi.

Chini ya mtaala huo, maafisa wa polisi watapokea mafunzo kwa kipindi cha kati ya miezi 15 na 21 kinyume cha awali ilipowachukua miezi 9 tu kukamilisha mafunzo.

Aidha, alama za kujiunga na kikosi hicho zimeongezwa. Katika mtaala huo, wanaonuia kujiunga na idara ya polisi wa kawaida, kitengo cha G.S.U au polisi wa utawala ni lazima wawe wamepata alama ya C katika mtihani wa K.C.S.E na itawachukua miezi 15 kukamilisha mafunzo ikiwa ni pamoja na miezi 3 ya kujifahamisha na huduma ya kikosi.

Hii ni tofauti na awali ambapo alama ya kujiunga na kikosi cha polisi ilikuwa ni D katika mtihani wa KCSE. Mtaala mpya unasema ni sharti asilimia 10 ya <u>makurutu</u> wawe na digrii kutoka chuo kikuu na watapokea mafunzo kwa miezi na kuhitimu cheo cha Naibu wa Inspekta wa Polisi.

Kuanzia sasa, ni sharti usawa wa kijinsia uzingatiwe kikamilifu katika uajiri wa maafisa wa polisi. Wachanganuzi wa masuala ya usalama wanasema ukizingatiwa ipasavyo, mtaala huo utasaidia kuunda msingi dhabiti wa kikosi imara ambacho Wakenya wamekuwa wakihitaji.

<u>Maswali</u>

1. a) Ni dalili ipi inayoonyesha mwanzo wa mageuzi? (al.1)

   b) Mtaala mpya unalenga nini? (al.4)

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON **ECOLEBOOKS.COM**

Ecolebooks.com

c) Eleza lawama zinazoelekezewa kikosi cha polisi (al.2)

d) Kwa mujibu wa taarifa eleza mageuzi matatu yaliyofanywa katika kikosi cha polisi (al.3)

e) Taja makundi mawili yaliyohusika katika kuandaa mtalaa mpya (al.2)

f) Eleza maana ya maneno haya kama yalivyotumika katika kifungu (al.3)

i) Kubisha hodi

ii) Kukolewa

iii) Makurutu

2. UFUPISHO (alama 15)

Soma makala haya kisha ujibu maswali yanayofuata

Mwezi jana serikali ya kitaifa na zile za kaunti ziliwasilisha makadirio yao ya bajeti, miezi miwili kabla ya mwaka wa kifedha kuisha kama zinavyohitajika na katiba. Serikali hizo zilieleza jinsi zinavyonuia kutumia mabilioni ya pesa kufadhili shughuli za mwaka ujao wa kifedha wa 2013/2014.

Serikali ya Rais Uhuru Kenyatta ilisema itatumia shilingi 1.6 trilioni kufadhili maendeleo na shughuli za sekta na idara zake tofauti. Makadirio haya yaliwasilishwa na kiongozi wa walio wengi bungeni, Bw. Aden Duale. Hata hivyo yalikosa kueleza jambo moja muhimu – jinsi kitita hicho kitakavyopatikana. Nasema hivi kwa sababu kuna habari ambazo zimenipa tumbojoto na wasiwasi mkubwa. Imebainika kuwa kufikia mwishoni mwa Machi mwaka huu, Kenya ilikuwa inadaiwa shilingi 1.8 trilioni na wafadhili wa humu nchini wa kigeni. Kama habari hizi hazijakushtua sitakulaumu kwa sababu huenda ukuwa hujui ukubwa wa kiasi cha fedha. Ili uweze kuelewa, nitazigawanya fedha hizi miongoni

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

mwa Wakenya milioni 40 ili tujue kila mkenya anadaiwa kiasi gani. Kila Mkenya nchini, wakiwemo watoto na wazee wakongwe, anadaiwa shilingi 45,000! Hivyo basi ili deni hili liweze kulipwa, kila Mkenya atalazimika kutoa kiasi hicho cha fedha.

Ni deni ambalo Rais Uhuru Kenyatta alirithi kitoka kwa mtangulizi wake, Rais Mwai Kibaki ambaye utawala wake ulivunja rekodi ya kukopa. Wahenga hawakukosea dawa ya deni ni kulipa. Deni hili linapaswa kimkosesha usingizi Rais Kenyatta ambaye anapaswa kutafuta njia za kulilipa bila kuathiri uchumi, maendeleo na utekelezaji wa ahadi nyingi alizowapatia Wakenya wakati wa kampeni.

Hili halitafanyika kama Serikali itatenga fedha nyingi kuwalipa maafisa wake mishahara na marupurupu minono pamoja na kuwapa mabilioni ya pesa kununulia magari ya kifahari. Pengine Rais hajafahamiswa kuwa mwaka ujao wa kifedha serikali itajipata pabaya kwani Halmashauri ya Ukusanyaji Ushuru nchini (KRA), haitaweza kukusanya kiwango kilichowekwa na serikali baada ya shughuli ya ukusanyaji ushuru kutatizwa na hofu iliyotanda wakati wa uchaguzi mkuu.

KRA ilikuwa imekusanya shilingi 560 bilioni kufikia mwishoni mwa Machi ilhali ilikuwa imeagizwa kukusanya. Baada yake zimeomba serikali kuu ujaze pengo hilo au zipewe idhini ya kukopa.

Rais Kenyatta hana budi kuchukua hatua za dharura kuhakikisha kuwa wakenya hawataendelea kuandamwa na madeni maishani mwao.

(imenukuliwa kutoka Taifa Leo – Mei 9, 2013)

a) Kwa maneno yasiyozidi 70, fupishsa aya za kwanza nne. (al.9)
Nakala ya matayarisho

Nakala safi

Ecolebooks.com

b) Kwa nini serikali haitaweza kulipa madeni yake. (maneno 40-50) (al.6)
Nakala ya matayarisho

Nakala safi

3. **SARUFI NA MATUMIZI YA LUGHA (alama 40)**

a) Tambua sauti.

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

Kipasuo ghuna cha kaakaa laini (al.1)

b) Unda neno lenye muundo ufuatao wa sauti (al.1)
KKKKI

c) Eleza maana ya istilahi zifuatazo za sauti (al.4)
i) Kiimbo

ii) Konsonanti mwambatano

d) Tunga sentensi moja ukitumia neno –zuri kama kiwakilishi, kivumishi na kielezi (al.3)

e) Eleza tofauti kati ya sentensi hizi (al.2)
Ningesoma kwa bidii ningepita mtihani.

Ningalisoma kwa bidii ningalipita mtihani

f) Tunga sentensi moja sahihi itakayotumia vitenzi vifuatavyo (al.3)
-wahi, -enda, -ona

g) Huku ukitumia mifano mwafaka, tofautisha silabi wazi na silabi funge (al.2)

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

Ecolebooks.com

h) Andika sentensi ifuatayo katika hali ya yakinishi (al.2)
Wanafunzi wasiposoma kwa bidii hawatapita mtihani

i) Bainisha vishazi katika sentensi ifuatayo (al.2)
Gaidi aliyelipua guruneti ile ametiwa mbaroni

j) Andika katika msemo wa taarifa: (al.2)
"Wakazi wa eneo hili ni wafugaji stadi wa sungura" Kakangu aliniambia.

k) Bainisha aina za virai katika sentensi ifuatayo (al.3)
Sheria hizo mpya zilitundikwa juu ya ukuta usiku wa manane.

l) Unda nomino kutokana na vitenzi vifuatavyo (al.2)
i) Sali

ii) La

m) Changanua sentensi ifuatayo kwa njia ya vielezo matawi (al.4)
Jengo lijengwalo kwenye msingi thabiti hudumu sana.

n) Andika katika kauli ya kutendesha (al.2)
Amani alikunywa pombe mpaka akalewa sana

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

o) Andika kwa udogo (al.2)
Njia iendayo mbinguni ni nyembamba

p) Neno changa lina maana ya kutoa kitu au fedha ili kukusanya kwa makusudi fulani. Eleza maana zingine mbili (al.2)

q) Taja nahau zingine mbili sawa na "Enda ahera" (al.2)

r) Andika kwa wingi (al.1)
Zigo la kuliwa halilemei

4. <u>ISIMU JAMII</u> (alama 10)
Soma kifungu kifuatacho halafu ujibu maswali.
"Naona "Horsepower" mwenyewe ndiye atakayepiga, atakayecheza foul hiyo. Wachezaji wa……"

i) Tambua sajili inayorejelewa (al.2)

ii) Tambua sifa zinazobainisha sajili rejelewa (al.8)

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM

Ecolebooks.com

DOWNLOAD MORE RESOURCES LIKE THIS ON ECOLEBOOKS.COM